

економічного розвитку сприяє встановленню якості фінансового забезпечення регіонів в Україні.

Зарубіжний досвід щодо стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів за допомогою фінансових інструментів свідчить про те, що в багатьох розвинених країнах світу реформи в частині перерозподілу повноважень і функцій між державними і місцевими органами влади та управління на користь останніх і відповідно надання їм належного фінансового забезпечення є корисними для прискорення соціально-економічного розвитку їх регіонів [2].

Література:

1. Иванова О.Ю. Налогово-бюджетные инструменты обеспечения конкурентоспособности регионов: разграничение сфер применения. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2013. №1 (60). 80 – 86.

2. Яфінович О. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. №2 (167). С. 92 – 100.

Смаль Іван Андрійович

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Дем'янишин Василь Григорович

д.е.н., професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет виступає інститутом економічного суверенітету держави, який забезпечує не лише акумулювання коштів, необхідних для фінансування держави, використовується не тільки для часткового перерозподілу доходів з метою підтримання сприятливого соціального становища у державі, а й активно впливає на економічні, соціальні, національні, регіональні процеси у суспільстві і впровадження вищими органами влади відповідної національної стратегії розвитку, спрямованої на зміцнення державної безпеки [2, с. 27].

На нашу думку, перспективними напрямками удосконалення формування доходів державного бюджету можуть бути:

– забезпечення дієвості існуючих засобів податкового стимулювання економіки, оскільки традиційні інструменти не спрацьовують через адміністративні бар'єри. Так, упродовж економічної

історії України зниження ставок податків (ПДФО у 2004-2006 рр. з 15 до 13 %; податку на прибуток підприємств з 25 % у 2010 р. до 18 % дотепер), надання податкових пільг різним галузям/регіонам, відмова від прогресивної системи ПДФО в 2004 та 2015 рр., яка вважається більш справедливою, не позначилося на детінізації економіки та/або мультиплікативним розширенням інвестиційно-інноваційного процесу;

– зміна існуючого механізму оподаткування прибутку підприємств для відновлення інвестиційно-інноваційного процесу. В умовах високої вартості кредитних ресурсів та обмеженості іноземних інвестицій, єдиним джерелом фінансування розширення діяльності є власний прибуток підприємства. Критичний стан основних засобів зі ступенем зносу на кінець 2016 р. у 83,5 % вимагає безпрецедентних заходів. Одним з таких заходів може стати добровільний перехід на модифіковану естонську модель оподаткування розподіленого прибутку/податку на виведений капітал, яка покликана одночасно вирішити ряд поточних викликів: 1) активізація внутрішнього інвестиційного ресурсу як передумова залучення зовнішніх інвестицій – звільнення від оподаткування реінвестованого прибутку доцільно апробувати для невеликих платників, що за попередній звітний (податковий) рік сплатили податку на прибуток обсягом, наприклад, менше 1 млн. грн.; 2) убезпечити бюджет від втрат податкових надходжень – у випадку, коли протягом 3-х років розподіл прибутку не здійснюється, то 5 % задекларованого прибутку вважатиметься умовно розподіленим та підлягатиме сплаті до бюджету. Розширення надходжень до бюджету, як очікується, відбудеться також за рахунок ПДВ та ПДФО. Компенсатором у перспективі можуть виступити акцизні та майнові податки; 3) спростити адміністрування, облікову політику та документообіг. Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств в Україні в останні роки економічної кризи є спадною, планові показники здебільшого не виконуються, у структурі надходжень значним є обсяг переплат;

– розвиток механізмів оподаткування доходів фізичних осіб з розширенням сфери податкової соціальної пільги після медичної реформи, податкове стимулювання запровадження недержавної накопичувальної пенсійної системи у середньостроковій перспективі;

– зростання ставок акцизного оподаткування до рівня країн-членів ЄС у середньостроковій перспективі. Анонсування таких планів підвищення є вкрай важливим для стабільної діяльності виробників та постачальників підакцизної продукції, які традиційно очолюють рейтинги TOP-100 найбільших платників податків [3; 4];

– налагодження процесу оцінки (моніторингу) ефективності податкових пільг (втрат) бюджету за європейськими зразками;

– підтримка фіскальних заходів монетарними інструментами: здешевлення вартості та збільшення обсягів кредитування реального сектору економіки, подальшої лібералізації валютного регулювання та контролю, зменшення попиту на готівку та розвитку безготівкових розрахунків;

– дотримання принципів стабільності бюджетно-податкового законодавства. Упродовж останніх років рішення у податній сфері нерідко приймалися та скасовувалися з недостатнім фінансово-економічним обґрунтуванням, в основному з метою досягнення поточної фіскальної збалансованості. Так, вже на початку 2016 р. виник прецедент судового скасування податкового повідомлення-рішення сплати транспортного податку в сумі 25 тис. грн. через порушення термінів ухвалення законодавчих змін. Серед економічно необґрунтованих рішень упродовж останніх років були: акцизний податок на операції з відчуження цінних паперів, запровадження та подальша відмова від прогресивної системи оподаткування ПДФО, раптовість скасування галузевих пільг, запровадження і подальше зниження 70 % ренти на видобуток природного газу, стягнення військового збору при обміні валют та ін. Ухвалення законодавчих змін поспіхом також призводить до помилкових рішень у підзаконних актах, роз'ясненнях та консультаціях. Наприклад, включення до бази оподаткування ПДФО вартості виготовлення роботодавцем візитних карток для найманих працівників та ін. Перспективне планування покликане надати виваженості та обґрунтованості управлінським податковим рішенням. Означене дозволить сформувати суб'єктами господарювання раціональні очкування для розширення горизонту планування реалізації власних та спільних з державою проектів інвестиційно-інноваційної діяльності. Інструментом позитивних змін стане трирічна бюджетна резолюція / декларація;

– запровадження мораторію на зміни податкових ставок у частині бюджетоутворюючих податків та ЄСВ (за виключенням індексації акцизних, рентних та майнових податків). На рівні платників слід активно протидіяти агресивному податковому плануванню удосконаленням процедур контролю трансфертного ціноутворення відповідно до міжнародних тенденцій – запровадженням нового трирівневого формату звіту, налагодженням автоматичного обміну податковою інформацією між податковими органами іноземних держав, а також поступовою лібералізацією валютного законодавства України;

– посилення відповідальності працівників ДФС за втрати, понесені платниками податків через їх незаконні дії або бездіяльність;

– підвищення відкритості та прозорості роботи ДФС. На порталі відкритих даних оприлюднено 710 наборів даних у розділі «Податки» [1].

Водночас вони потребують доповнення для здійснення аналітичної роботи. Наприклад, корисними стали б систематизовані показники галузевих та регіональних податкових надходжень, податкового боргу, переplat податків, втрат від податкових пільг. Збільшення співставних даних у динаміці у відкритому доступі зменшить кількість запитів про надання публічної інформації, а отже, зменшить навантаження на працівників.

Таким чином, основною запорукою економічного відновлення разом із вдосконаленням податкової системи мають стати паралельні процеси детінізації, дерегуляції та демонополізації з подоланням проявів корупції. Важливими є реформи прокуратури та судової системи для захисту прав власності та гарантування невідворотності покарання за вчинені правопорушення. Посилення співпраці між усіма органами державної влади посилить результативність державної фінансової політики.

У процесі підвищення ефективності механізмів податкової системи першочерговим є спрощення та автоматизація податкового адміністрування. Вона надасть дієвості податковому регулюванню, підвищить цілеспрямованість податкового контролю та зменшить навантаження на податковий менеджмент. Синергетичний ефект паралельного вдосконалення роботи всіх податкових механізмів сприятиме відновленню соціально-економічного розвитку для зміцнення національної безпеки держави у стратегічній перспективі.

Література:

1. Набор даних «Податки», розпорядник – Державна фіскальна служба України / Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <http://data.gov.ua/datasets/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8>.

2. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання – Прес, 2003. 523 с.

3. ТОП-100 налогоплательщиков Украины. Бизнес. – 29.02.2016. URL:

http://www.business.ua/companies/top_100_nalogoplatelshchikov_ukrainy-

4. ТОП-100. Рейтинг налогоплательщиков Украины. Экономическая правда. – 07.09.2015. URL: http://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/top_100_reiting_platnykiv_podatkiv.